

Väärtusta vett!

Puhas ja värske vesi on igasuguse elu eelduseks Maal. Juba see on oluline põhjus veega hoolikalt ümber käimiseks. Teine põhjus on, et vesi on looduse aineringkäigu kandja. Kas oled mõelnud, et vesi, mida sa täna hommikul jõid, on olnud siin Maa peal juba väga-väga ammu?

Vesi maksab raha, seega veekulu vähendamine vähendab ka majandamiskulusid. Eriti oluline on säästa sooja vett, kuna vee soojendamine maksab rohkem kui vesi ise.

Tilkuv kraan raiskab rohkem kui 10 000 liitrit vett aastas. Jooksev loputuskast tualetis raiskab palju kordi enam. Tualeti loputuskasti ühekordne veehulk on enamasti liiga suur. Seda saab vähendada, kui paned loputuskasti näiteks veega täidetud pudeli. Niiviisi on võimalik säästa tuhandeid liitreid vett igal aastal.

Veel üks säästuvii: vannikäigu asemel käi duši all. **Nõudepesu jooksva veega kulutab väga palju vett.** Kahe kausi kasutamine selle asemel võimaldab aga suure säästu. Kraanide, tualeti, duši ja köögi kontrollitud veekasutus tasub ennast ära juba esimese või teise aastaga.

Sa võid säästa kuni 70% sooja vett, kui väldid nõude pesemist jooksva vee all.

Kuigi veetarbimise vähendamine on oluline, on palju tähtsam **vältida vee reostamist.** Kõik, mis sa kraanikausist või tualetist alla lased, jõuab varem või hiljem loodusesse. Heitvete puhastusseadmed ei ole mõeldud näiteks värvide ja lahustite, kosmeetikavahendite ja kemikaalide eraldamiseks. Seda tüüpi jäätmed vii tagasi kas poodi, kust Sa need ostsid või lähimasse **ohtlike jäätmete vastuvõtupunkti.**

Ära unusta kasutada **keskkonnasõbralikke pesu- ja puhastusaineid.** Ära doseeri pesuvahendeid üle.

**Säästvat tarbimist!
Sina suudad! :)**

Pea silmas jäätmemajandust

Igaüks meist tekitab keskmiselt paarsada kilo jäätmeid aastas. Sageli need jäätmed põletatakse või satuvad nad prügimäele. Ometi saab suurt hulka jäätmeid korduvalt kasutada või ümber töödelda. Järelikult võiksime me kohalikku valla- või linnavalitsust mõjutada, et laiendataks näiteks paberi, klaasi, plekkpurdide ja plastpudelite eraldi kogumist, lisataks pakendikonteinereid. Jäätmete sorteerimine vähendab lõppjäätmete hulka (olmeprügi) tunduvalt!

Parim viis jäätmete hulka vähendada on tähele panna, mida sa ostad. **Umbes kolmandiku meie jäätmetest moodustavad mitmesugused pakendid.** Kui valida võimalikult vähese pakendiga tooted, suudame järelikult jäätmete hulka vähendada. Suure osa prügist moodustavad toidujäätmed ning puu- ja juurviljajäätgid. Kui Sul on aed, on Sul hea võimalus nende jäätmete eest ise hoolt kanda. Komposteerides saad jäätmete asemel väärtusliku mulla!

Nii jäätmete põletamine kui ka prügimäed võivad tekitada suuri keskkonnaprobleeme, eriti kui jäätmete hulgas on kemikaale ja muid ohtlikke jäätmeid. Seepärast on tähtis, et ohtlikud jäätmed muu prügi hulka ei satuks. Kogu vanad ravimid, akud, värvijäätmed ja kemikaalid hoolega kokku ning vii need lähimasse ohtlike jäätmete vastuvõtupaika.

- Viies 6 plastpudelit taarapunkti oled säästunud sama palju materjali kui kulub ühe T-särgi valmistamiseks.
- Kogudes 70 kg vanapaberit, säästad ühe puu.

Koostaja:
Eesti Roheline Liikumine
www.roheline.ee

Trükise väljaandmist toetab
Keskkonnainvesteeringute
Keskus

**SINA
SUUDAD
SÄÄSTVALT
TARBIDA!**

Üha rohkem inimesi kogu maailmas muretseb Maa tuleviku pärast. Mida me ometi teeme? Kas mürgitame õhu ja vee? Kas lõpevad Maa nafta, mineraalide ja metallide varud seetõttu, et meie, praegu elavad inimesed, arvame neid just praegu endale vaja olevat?

Kas teadsid, et Ameerika Ühendriikides viiakse minema nii palju alumiiniumi, et sellega võiks iga kolme kuu tagant uuendada kogu tsiviilennukite pargi?

21. sajandi keskkonnakaitse tegevuskava "Agenda 21" põhineb tõsiasjal, et igaüks meist on suuteline midagi muutma.

Me kõik võime midagi teha selleks, et arengusuunda muuta – eelkõige oma kodus ja tarbimisharjumustes muutusi tehes. Asi on tegelikult väga paljudes väikestes sammudes, lihtsates asjades, mis sinu tegevusi kuigi olulisel määral ei mõjuta. Kuid just need väikesed püüdlused tagavad järgmistele põlvetele parema elu.

Mõttele, mida sa ostad

Varem ei pidanud enamik firmadest keskkonnaprobleemidele eriti mõtlema. Tänapäeval see enam nii ei ole. Meil kodaniku ja tarbijana on võimalus mingeid tooteid eelistada ja teisi jätta ostmata. Kujutlege, et kõik tarbijad valiksid alati kõige keskkonnasõbralikumaid tooteid – siis oleks meil keskkonda hoolimatult suhtuvad tootjad igaveseks kadunud!

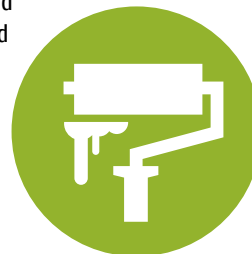
Eri toodetes on üle 100 000 kemikaali, mille mõju tervisele ei ole veel teada.

Paljudest riikidest, sealhulgas Rootsist, Soomest ja Saksamaalt, võib tuua hulgaliselt näiteid tarbijate mõjujõust. Üks neist on, kuidas tarbijad hakkasid 1980ndate aastate lõpul nõudma majapidamis- ja tualettpaberit, mis oleks toodetud ilma klooriühendeid kasutamata. Algul teatasid paberitehased, et see on täiesti võimatu. Kui aga mõned tootjad oma toodangut nõuetele

Värvi end roheliseks!

Igal aastal kulutavad Euroopa koduomanikud miljardeid eurosid puitu, värvi, lakke ja muid ehitusmaterjale ostes. Mürgised ehitus- ja remondijäätmed kahjustavad nii põhjaveet, elustikku kui ka õhku. Värvi ostmisel püüdke vajaminevad kogused võimalikult täpselt välja arvutada, nii ei lõpeta ülejäänud värv probleemsete jäätmetena. Jälgige, mis värvipurgil kirjas on. Traditsioonilistel meetoditel valmistatud värvid, nagu nt

kohupiima- ja savivärvid, sisaldavad tavaliselt vähem kahjulikke aineid kui ehituspoodides enimlevinud tooted. Nendega on parem töötada ja need on ka siseõhu kvaliteedile kasulikud. Võimalusel eelistage **ELi ökomärgise ehk ELi lillekesega värve**.

vastavalt muutsid, muutus üldine arvamus kiiresti ja tänapäeval on kloorivabalt toodetud paber endastmõistetav kaup kõikjal. Et saada poodidesse rohkem keskkonnanõuetega sobivaid kaupu, on vaja aktiivseid ja teadlikke tarbijaid. Sinust võib saada üks neist, kui Sa tunned huvi, mida üks või teine toode sisaldab ja kust see pärit on, kui Sa nõud keskkonnasõbralikult toodetud tooteid ja ostad neid, kui Sul selleks võimalus avaneb. Proovi vältida ülemäära tarbimist ja eelistada pika kasutuseaga ja vähepakendatud tooteid ning ümbertöötlemiseks kõlblikke pakendeid. Tekkivat jäätme hulka saab vähendada ka toote asendamisel teenusega (nt harva vajaminevat tööriista laena, mitte ära osta).

Mis puudutab toidukaupu, siis on võimalik valida kohalikke tooteid, eelistada neid kaugelt kohale veetud kaupadele. Võimalik on ka valida ökoloogiliselt (mahedalt) kasvatatud toiduaineid, mille tootmisel pole kasutatud kunstväetisi, keemilisi tõrjaineid ega muid kemikaale.

Kui keskkonnasõbralikke tooteid Sinu poes müügil ei ole, küsi müüjalt, kas ja millal nad selliseid tooteid valikusse tellivad. Ära unusta vältida tooteid, millel on tarbetult palju pakendit. Hambapastatuub eraldi pappkarbis on üks selline näide, leib ja küpsised mitmekordse pakendis samuti.

Säästa elektrit ja soojust

Suur osa meie tarbitavast elektrist ja soojust toodetakse põletades fossiilkütuseid: kivisütt, põlevkivi, naftat ja maagaasi. Eesti toodab energiat peamiselt põlevkivist, mis on üks saastavamaid energiaallikaid üldse. Üks fossiilkütustega seotud probleem on, et põletussaaduseks olev süsihappegaas moodustab atmosfääris oleva kihi ja tekitab nn. **kasvhooneefekti**, mis muude ohtude kõrval võib tekitada ookeani veetaseme tõusu ja suuri üleujutusi. Teine probleem on, et **fossiilkütuse varud saavad varem või hiljem otsa**.

Üksikkodanikuna ei ole Sul võimalik kogu energiasüsteemi muuta. See nõuab poliitilisi otsuseid. Aga Sa saad mõjutada omaenda energiatarbimist – nii soojust kui elektrit kulutamist. Ja isegi kui praegu riik energiatootmist toetab, võid olla kindel, et energia hinnad tulevikus tõusevad.

Üks kergemaid viise elektrit säästa on **kustutada tuled** ruumides, kus keegi ei viibi. Tasub ka vahetada tavalised pirnid **säästupirnide vastu**. Külmutuskapid ja sugavkõlmikud tarvitavad vähem voolu, kui neid **regulaarselt sulatada**. Keetmisel säästab energiat ka kastrulikaas. Kui oled otsustanud hankida uut pliidi või külmutuskapi, pööra tähelepanu selle energiakulule. Veidi kallim, aga säästlikum (A+++ energiaklass) seade tasub end õige varsti ära.

Üks säästupirn hoiab oma kasutusaja jooksul kokku kuni 500 kg põlevkivi.

Soojust on veidi raskem säästa, eriti külmal ajal, kui on vaja pidevalt kütta. Leidub siiski palju võimalusi, kuidas majas või korteris soojust kinni pidada ja sellega küttekulusid vähendada. Esiteks on oluline, et **aknad ja ukse oleks tihendatud** ja peaksid tõmbetuult. Uued tihendid võivad teha imet. Pööningu tihendav isoleerimine on samuti väga tõhus abinõu. Tähtis on ka mööbel hästi paigutada: üks sohva radiaatori ees jätab palju soojust kasutamata. Õhuta ruumi korralikult ja kiiresti, see on säästlikum kui akna pikaks ajaks praokile jätmine.

Samuti lülita välja televiisor ja raadio, kui neid keegi ei jälgi. Köögis puhasta hoolikalt keeduplaadid, praeahjud, toidunõud, sest nendele kogunenud mustus halvendab soojusülekannet.